

تعریف زندان

توسط: اداره کل زندان‌های استان لرستان

همواره در طول تاریخ، بزهکاری و ارتکاب جرم و جنایت به عنوان پدیده غیرانسانی و ضد ارزش‌های اخلاقی و اجتماعی شناخته شده و تبه‌کاری به عنوان تکان دهنده‌ترین آسیب اجتماعی در روابط میان فرد و جامعه مطرح بوده است. واکنش‌های فردی و اجتماعی نیز پیوسته در برابر اعمال تبه‌کارانه خطاکاران، به اشکال تدافعی و تنبیهی نمود می‌یافته و در قالب اعمال مجازات‌های گوناگون تجلی پیدا می‌کرده.

این رویکرد، بیشتر از آن جهت موردنظر قرار می‌گرفته که بخش‌هایی از خسارات مادی و معنوی ناشی از ارتکاب آن اعمال ناپسند جبران شود.

در گذشته مجازات مجرمین و جبران خسارت‌ها، عمدتاً به اشکال وحشتناکی همچون انتقام‌های فردی، قومی و قبیله‌ای، تجاوز و آدم‌کشی، کشتارها، خونریزی‌ها و جنگ‌های طولانی، قتل و غارت‌ها، آتش‌سوزی، اعمال انواع شکنجه‌های جسمی و روانی و رفتارهای بی‌رحمانه و ددمنشانه نسبت به بزهکاران بروز می‌کرده است.

با ایجاد تغییر و تحول در جوامع، و قانون‌مند شدن مجازات‌های مجرمین، مساله کیفردهی اینگونه افراد نیز دستخوش تغییرات گوناگونی شده است.

چنان‌که هم‌اکنون هدف عمده بیشتر نظام‌های کیفری جهان، از جمله جمهوری اسلامی ایران، از اعمال مجازات علیه مجرمین، علاوه بر تنبیه بزهکار - که امروزه جنبه تربیتی و معنوی آن غلبه دارد - تاکید بر فراهم‌سازی زمینه‌های بازگشت بزهکاران به دامان جامعه می‌باشد. چنین اقدامی چند نتیجه مهم در بردارد:

امنیت جامعه را تضمین می‌کند. بخش‌هایی از زیان‌های مادی و معنوی وارده بر فرد و جامعه را جبران می‌نماید و سبب می‌شود که فرد بزهکار در زمان تحمل کیفر خویش، به سازندگی روانی، شخصیتی و تربیتی و حرفه‌ای خویش نایل آید و در نتیجه به شهروندی سالم، شرافتمند، متعادل و منطقی بدل شود. امروزه، همچنان‌که به تعقیب و تجسس و بازداشت بزهکاران در جوامع رو به رشد جهان اهمیت داده می‌شود، مرحله محاکمه و تحقیق نیز در فرآیند کیفری، اهمیت ویژه یافته است. به همین گونه شیوه‌های قانونی و قضایی اعمال مجازات علیه مجرمین - صرف نظر از شکل و نوع آن‌ها - برای جامعه و افراد بزهکار، سرنوشت‌ساز شده است.

در قرن اخیر، وجود تغییرها و تحولات عظیم اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی در دنیا، لزوم نگرشی تازه را در زمینه کیفردهی مجرمین، اجتناب ناپذیر ساخت و سبب شد که نظریه‌هایی همچون دفاع اجتماعی نوین از مجرمین و تغییر در ساختار سیستم‌های اعمال کیفر (زندان‌ها) جایگاه خاصی در جامعه بیابد.

مفهوم زندان در لغت با الفاظ متعدد از قبیل سجن، حبس، وقف، امسک، اثبت و سایر کلماتی که حاوی

معنای ممنوعیت هستند بیان شده است.

در قرآن نیز کلمه زندان تحت عناوین یسجن، امسک و وقف آمده است.

زندان جایی است که متهمان و محکومان را در آن نگهدارند. این کلمه در فرهنگستان ایران به جای حبس پذیرفته شده است.

لغت زندان در فرهنگ عمید به معنای بندیخانه، محبس خانه و قیدخانه - جایی که محکومان و تبهکاران را در آنجا نگهداری می کنند و محبس است. در یکی از تعاریف زندان به نقل از الطرق الحکمیة فی السیاسة الشرعیة آمده است:

«زندان و حبس شرعی زندانی کردن فرد در مکانی تنگ و محدود نیست بلکه تنها محدود کردن وی و جلوگیری از تصرفات وی آن گونه که خودش می خواهد، است حال این محدود کردن می تواند ر خانه یا مسجدی باشد یا به صورت آن که طلبکار مراقب و همراه وی باشد. به همین جهت پیامبر (ص) زندانی را اسیر نامید».